

ISSN 2413-1865

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Випуск LXXXI
Том 3

Херсон-2018

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Федяєва В.Л. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету

Заступник головного редактора:

Слюсаренко Н.В. – доктор педагогічних наук, професор, професор педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету

Відповідальний секретар:

Сараєва О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету

Члени редакційної колегії:

Андрієвський Б.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Херсонського державного університету

Барбіна Є.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти Херсонського державного університету

Блах В.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету

Корольова І.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету

Кузьменков С.Г. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізики та методики її навчання Херсонського державного університету

Ліда Ху – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії порівняльної педагогіки Академії педагогічних досліджень Китайської Народної Республіки

Пентиліук М.І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри мовознавства, голова спеціалізованої вченої ради Д 67.051.03 Херсонського державного університету

Петухова Л.Є. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету

Римантас Сташис – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Клайпедського університету (Литовська Республіка)

Шарота Софія – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Краківського педагогічного університету (Республіка Польща)

Яцула Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету

Збірник наукових праць «Педагогічні науки»
включено до переліку наукових фахових видань України з педагогіки
на підставі Наказу МОН України від 10 лютого 2010 року № 1-05/1 (біюлетень № 3, 2010 р.);
Наказу МОН України № 241 від 09.03.2016 року (додаток № 9)

Журнал включено до наукометричної бази даних Index Copernicus (Республіка Польща)

Затверджено відповідно до рішення вченої ради Херсонського державного університету
(протокол від 26.02.2018 р. № 9)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 7935
від 29.09.2003 р. видане Державною реєстраційною службою України

Офіційний сайт видання: www.ps.stateuniversity.ks.ua

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Бондаренко А.В. ЗМІСТОВИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ РЕФОРМ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ ПОЛЬЩІ.....	9
Кир'ян Т.І. ПІДГОТОВКА СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ В КІНЦІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ.....	14
Мафтин Л.В. КОНЦЕПТИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В ТВОРАХ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	20
Надсждіна І.М. РОЛЬ ДУХІВНИЦТВА ПІВДНЯ УКРАЇНИ У РОЗБУДОВІ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПІ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ.....	25
Панчук А.П., Панчук І.В. ТУРИЗМ: НАУКОВІ РОЗВІДКИ ПОНЯТТЯ	29
Селятенко О.В. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ХЕРСОНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ (ПІ ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	34
Фізеші О.Й. АКТУАЛІЗАЦІЯ РЕТРОДОСВІДУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАКАРПАТТЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	41
Фрига І.О. СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ (1917–1941 РР.).....	46
Шлєіна Л.І. СУТНІСТЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ.....	50

СЕКЦІЯ 2

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ

Биковська Л.Б. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	55
Гриценко Ю.В. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ЖИВОПИСУ.....	61
Кобаль В.І., Лукач Н.П. ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	64
Лозан Т.А. СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ РОСІЙСЬКОМОВНИХ СТУДЕНТІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ РОДИН В УМОВАХ ПРИДНІСТРОВ'Я.....	71
Опалюк Т.Л. ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ З'ЯСУВАННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК КОМПОНЕНТА СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	76
Стельмах Н.В. ПЕДАГОГ У СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	82
Твердохлібова Я.М. МЕТОДИКА ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	87

СЕКЦІЯ 3

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИХОВАННЯ

Кропочева Н.М. ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИЙ АСПЕКТ.....	93
Цимбрило С.М. ПОЛКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАТИВНИМИ МЕТОДАМИ.....	100

СЕКЦІЯ 4 ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Андрєєв А.М. ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ З'ЯСУВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTI У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ ГОТОВНОСТІ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ.....	104
Бивалькевич Л.М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	109
Борисенко Н.А. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНИХ УМІНЬ В УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ.....	114
Буцик І.М. СТРУКТУРА ІНЖЕНЕРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ ЯК ОСНОВА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ.....	119
Гармаш О.М. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	125
Дабаян І.М. ОСОБИСТІЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ: НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ АСПЕКТИ.....	129
Давискиба В.О. ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРОМЕХАНІКІВ У КОЛЕДЖАХ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ.....	133
Денисенко Н.Г. ЗАДАЧНИЙ ПІДХІД І ЙОГО РОЛЬ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	137
Діденко Є.П. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТОВАРОЗНАВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ.....	142
Закаулова Ю.В., Гаврилюк М.В. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	146
Ігнатенко Г.В., Ігнатенко О.В. ДО ПИТАННЯ НАСТУПНОСТІ В ПОБУДОВІ МОДЕЛІ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	152
Каричковська С.П., Каричковський В.Д. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ, ПОЛЬЩІ ТА РОСІЇ.....	157
Колечинцева Т.С. РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ФІЗИКОЮ ТА НАВІГАЦІЄЮ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «СУДНОВОДІННЯ» В МОРСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	161
Косюк В.Р. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ХУДОЖНІХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	165
Левчук О.В. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНOSTI ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ (ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ) У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕКОЛОГІЯ».....	172
Манжос Е.О. ІНКУЛЬТУРАЦІЯ І СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДНИКИ ЦІЛІСНОГО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	177
Марінова Г.М. ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	181
Марущак В.С. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	186
Мельничук С.Ю. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ З ПЕРЕВІРКИ ДІЄВОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТРЕНІНГІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН.....	190

Nikolaienko O.V., Ushata T.O. METHOD OF DISCUSSIONS AS ONE OF THE PROBLEM METHODS OF STUDY AND REASONABILITY OF ITS APPLICATION AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES.....	194
Онищук І.А., ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ХУДОЖНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	198
Ракович В.А. АНАЛІЗ МЕТОДИК НАВЧАННЯ ПРОГРАМУВАННЯ ІГОР МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ.....	203
Сікалюк А.І. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ І МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	207
Тарадюк Д.О. ТЬЮТОРСТВО ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	211
Фещук А.М. ВПЛИВ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ НА АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ПРИКЛАДНОЇ МЕХАНІКИ	216
Шахман І.О. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЕКОЛОГА.....	220

СЕКЦІЯ 5 СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Кравченко О.О., Скочко М.О. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ.....	224
Суятинова К.Є. ГОЛОДОМОР 1932–1933 РР.: СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ В. БАРКИ ТА У. САМЧУКА).....	231
Яшна О.П., Макаренко О.М. СЬОГОДЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ З ПОГЛЯДУ ФОРМУВАННЯ ЦЕНТРУ УПРАВЛІННЯ ПАТОЛОГІЄЮ.....	235

СЕКЦІЯ 6 СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Горобченко Н.В. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ОНОВЛЕНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	241
Тамаркіна О.Л. ДИСКУСІЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ.....	245
Щелкунова Л.И., Емец М.С. ПОДХОДЫ К ПАРАМЕТРИЗАЦИИ ОПТИМИЗАЦИОННЫХ ЗАДАЧ АРХИТЕКТУРНО-ГРАДОСТРОИТЕЛЬНОГО РЕШЕНИЯ.....	249

CONTENTS

SECTION 1

METHODOLOGY AND HISTORY OF PEDAGOGIC

Bondarenko A.V. CONTENT ANALYSIS OF INNOVATION REFORMS IN ART EDUCATION OF POLAND.....	9
Kyrian T.I. THE FAMILY DOCTORS TRAINING IN THE MEDICAL UNIVERSITIES OF UKRAINE AT THE END OF XX – THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY.....	14
Maftyn L.V. CONCEPT OF UKRAINIAN KNOWLEDGE IN THE WRITINGS OF V.O. SUKHOMLINSKY.....	20
Nadiezhdina I.M. THE ROLE OF THE CLERGY IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SPACE OF THE SECOND HALF OF XIX – EARLY XX CENTURIES IN THE SOUTH OF UKRAINE.....	25
Panchuk A.P., Panchuk I.V. TOURISM: SCIENTIFIC RESEARCH CONCEPTS.....	29
Seliatenko O.V. FORMATION OF THE SYSTEM OF MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN KHERSON PROVINCE (II HALF OF XIX – BEGINNING OF XX CENTURY).....	34
Fizeshi O.Y. ACTUALIZATION OF THE RETRO EXPERIENCE OF THE PRIMARY SCHOOL OF THE TRANSCARPATHIA IN CONDITIONS OF REFORMING EDUCATION OF UKRAINE.....	41
Fryha I.O. ESTABLISHMENT OF THE EDUCATIONAL SYSTEM OF ADULTS IN UKRAINE (1917–1941).....	46
Shlieina L.I. SUBSTANCE OF COMPETENCE-BASED APPROACH IN THE HIGER EDUCATION.....	50

SECTION 2

THEORY AND PRACTICE OF TEACHING

Bykovskaya L.B. PROSPECTS FOR THE IMPLEMENTATION OF SPORT-ORIENTED EDUCATION IN THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE.....	55
Hrytsenko Yu.V. FORMATION OF ARTISTIC-AESTHETIC COMPETENCE FOR STUDENTS AT LIVING WORK.....	61
Kobal V.I., Lukach N.P. THE INFLUENCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS ON SOCIALIZATION OF THE YOUNG SCHOOL.....	64
Lozan T.A. SOCIOLINGUISTIC ANALYSIS OF UKRAINIAN SPEECH OF THE RUSSIAN-SPEAKING STUDENTS AND THEIR FAMILY MEMBERS IN PRIDNESTROVIE.....	71
Opaliuk T.L. DIAGNOSTIC TOOL FOR DETERMINING THE LEVEL OF MOTIVATION OF SOCIALIZATION OF PERSONALITY AS A COMPONENT OF THE SOCIAL REFLECTION OF THE FUTURE TEACHER.....	76
Stelmakh N.V. TEACHER IN THE SYSTEM OF CORRECTIONAL EDUCATION.....	82
Tverdokhlibova Ya.M. THE METHODS OF THE ART-GRAPHIC PREPARATION OF THE FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS.....	87

SECTION 3

THEORY AND PRACTICE OF EDUCATION

Kropocheva N.M. THE INFORMATION SUPPORT OF NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION: LEGISLATIVE AND NORMATIVE ASPECTS.....	93

Tsymbrylo S.M. POLYCULTURAL EDUCATION OF STUDENTS BY MEANS OF INNOVATIVE INFORMATION TECHNOLOGIES.....	100

SECTION 4

THEORY AND METHODS OF PROFESSIONAL EDUCATION

Andrieiev A.M. DIAGNOSTIC TOOLS FOR DETERMINING THE LEVEL OF FORMATION OF FUTURE PHYSICS TEACHERS READINESS OF THE ORGANIZATION OF INNOVATIVE ACTIVITY OF STUDENTS.....	104
Byvalkevych L.M. THE PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT OF THE TECHNICAL CREATIVITY OF THE PUPILS' OF THE INSTITUTIONS OF VOCATIONAL EDUCATIONS	109
Borysenko N.A. METHODS OF FUTURE TECHNOLOGIES TEACHERS' TRAINING FOR FORMING SECONDARY SCHOOL PUPILS' ARTISTIC AND TECHNICAL SKILLS....	114
Butsyk I.M. THE STRUCTURE OF ENGINEERING ACTIVITY IN THE AGRICULTURAL PRODUCTION AS THE BASIS OF RESEARCHER PREPARATION OF THE PROPERTY.....	119
Harmash O.M. COMPETENCE-BASED APPROACH AS THE DIRECTION TO MODERNIZE PROFESSIONAL TEACHER EDUCATION IN UKRAINE.....	125
Dabahian I.M. FORMING OF NOTIONS OF STUDENTS ABOUT POSSIBILITIES OF THEIR PERSONAL PROFESSIONAL DEVELOPMENT.....	129
Davytskyba V.O. STUDY OF PREPARATION OF FUTURE ELECTRICAL MECHANICS TECHNIQUES IN COLONIES OF TRANSPORT INFRASTRUCTURE.....	133
Denysenko N.H. TASK-ORIENTED APPROACH AND ITS ROLE IN THE TRAINING SYSTEM OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS.....	137
Didenko Ye.P. PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR ENSURING OF TECHNOLOGY FOR FORMATION OF THE RESEARCH COMPETENCE OF FUTURE COMMODITY EXPERTS.....	142
Zakaulova Yu.V., Havryliuk M.V. PROFESSIONAL COMPETENCE OF A TEACHER IN THE FRAMES OF TERTIARY EDUCATION.....	147
Ihnatenko H.V., Ihnatenko O.V. TO THE QUESTION OF CONTINUITY IN CONSTRUCTION OF MODEL OF THE FUTURE TEACHER'S PROJECT COMPETENCE.....	152
Karychkovska S.P., Karychkovskyi V.D. PECULIARITIES OF FUTURE MANAGER TRAINING IN UNIVERSITIES OF UKRAINE, POLAND AND RUSSIA.....	157
Kolechyntseva T.S. REALISATION OF INTERSUBJECT RELATIONS BETWEEN PHYSICS AND NAVIGATION IN PREPARATION OF FUTURE NAVIGATORS IN HIGHER MARITIME EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	161
Kosiuk V.R. EXPERIMENTAL CHECK OF PEDAGOGICAL CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF CREATIVE ARTISTIC ABILITIES OF FUTURE DESIGNERS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL PREPARATION.....	165
Levchuk O.V. IMPLEMENTATION OF THE APPLIED ORIENTATION OF THE LECTURING COURSE OF HIGH MATHEMATICS (PROFESSIONAL DIRECTION) IN THE PROCESS OF TRAINING SPESIALISTS IN ECOLOGY.....	172
Manzhos E.O. THE INCULTURATION AND SOCIALIZATION AS A COMPLEX PROCESS OF COMMUNICATIVE CULTURE OF FORMATION OF PERSONALITY.....	177
Marinova H.M. THE EXPERIENCE OF THE ORGANIZATION OF SCIENTIFIC RESEARCH WORK OF FUTURE SOCIAL WORKERS.....	181
Marushchak V.S. THE FORMATION OF THE CREATIVE PERSONALITY OF THE FUTURE TEACHER.....	186

Melnychuk S.Yu. ANALYSIS OF RESULTS OF EXPERIMENTAL STUDY ON THE VERIFICATION OF THE PEDAGOGICAL CONDITIONS OF APPLICATION OF EDUCATIONAL TRAININGS IN FUTURE INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS SPECIALISTS' TRAINING.....	190
Nikolaienko O.V., Ushata T.O. METHOD OF DISCUSSIONS AS ONE OF THE PROBLEM METHODS OF STUDY AND REASONABILITY OF ITS APPLICATION AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES	194
Onyshchuk I.A. OPTIMIZATION OF THE PROCESS FOR THE FORMATION OF THE CULTURE OF THE SELF-DEFINITION OF FUTURE FACULTY OF PRESCHOOL EDUCATION IN ARTIFICIAL ACTIVITY.....	198
Rakovych V.A. ANALYSIS OF TEACHING METHODS FOR PROGRAMMING GAMES FOR FUTURE SOFTWARE ENGINEERS.....	203
Sikaliuk A.I. EFFECTIVENESS OF IMPLEMENTATION OF CONTENT, FORMS AND METHODS OF ETHICAL VALUES' FORMATION AT TECHNICAL SPECIALTIES STUDENTS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES	207
Taradiuk D.O. TUTORING AS A COMPONENT DUAL FORM GETTING A HIGH PEDAGOGICAL EDUCATION.....	211
Feshchuk A.M. INFLUENCE OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING ON ACADEMIC MOBILITY OF FUTURE SPECIALISTS IN APPLIED MECHANICS.....	216
Shakhman I.O. ACTUAL ASPECTS OF FORMING THE COMPONENTS OF THE FUTURE ENVIRONMENT PROFESSIONAL COMPETENCE.....	220

SECTION 5 SOCIAL PEDAGOGIC

Kravchenko O.O., Skochko M.O. ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF PROVIDING SOCIAL SERVICES FOR SALT.....	224
Suiatynova K.Ye. THE HOLODOMOR 1932-1933: SOCIAL ASPECTS (ON THE EXAMPLE OF THE WORKS OF V. BARKA AND U. SAMCHUK).....	231
Yashna O.P., Makarenko O.M. PRESENT INCLUSIVE EDUCATION IN TERMS OF THE FORMATION OF A CENTER FOR PATHOLOGY MANAGEMENT.....	235

SECTION 6 MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

Horobchenko N.V. CURRENT REQUIREMENTS FOR UPDATED UKRAINIAN SCHOOL...	241
Tamarkina O.L. DISCUSSION AS ONE OF THE METHODS OF TRAINING SELF EDUCATIONAL ACTIVITY BY STUDENTS	245
Shchelkunova L.I., Yemets M.S. APPROACHES TO THE PARAMETRIZATION OF OPTIMIZATION PROBLEMS OF AN ARCHITECTURALLY URBAN SOLUTION.....	249

УДК 37.02

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ (ФАХОВЕ СПРЯМУВАННЯ) У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕКОЛОГІЯ»

Левчук О.В., к. пед. н.,
доцент кафедри математики, фізики та комп'ютерних технологій
Вінницький національний аграрний університет

У статті продемонстровано шляхи реалізації прикладної спрямованості лекційного курсу вищої математики (фахове спрямування) у процесі підготовки фахівців спеціальності «екологія» в умовах Всеукраїнського науково-навчального консорціуму. Описано способи трансформації математичних курсів на агрономічному факультеті. Обґрунтовано доцільність виділення варіативного та інваріантного блоків лекції.

Ключові слова: математична підготовка, професійна підготовка екологів, прикладна спрямованість математичних дисциплін, система Mathcad.

В статті продемонстровано шляхи реалізації прикладної спрямованості лекційного курсу вищої математики (фахове спрямування) у процесі підготовки фахівців спеціальності «екологія» в умовах Всеукраїнського науково-навчального консорціуму. Описано способи трансформації математичних курсів на агрономічному факультеті. Обґрунтовано доцільність виділення варіативного та інваріантного блоків лекції.

Ключевые слова: математическая подготовка, профессиональная подготовка экологов, прикладная направленность математических дисциплин, система Mathcad.

Levchuk O.V. IMPLEMENTATION OF THE APPLIED ORIENTATION OF THE LECTURING COURSE OF HIGH MATHEMATICS (PROFESSIONAL DIRECTION) IN THE PROCESS OF TRAINING SPECIALISTS IN ECOLOGY

The ways of implementation of applied orientation of lectures of high mathematics (professional direction) in the process of training specialists in ecology in conditions of the All-Ukrainian Scientific-Educational Consortium are demonstrated. Methods of transforming mathematical courses at the Agronomy Department are described. The expediency of allocation of variable and invariant blocks of lecture is substantiated.

Key words: mathematical training, professional training of ecologists, applied orientation of mathematical disciplines, Mathcad system.

У зв'язку з системною кризою в Україні, яка поставила під загрозу продовольчу безпеку держави, породила негативні впливи на навколишнє середовище нині стоїть проблема підвищення ефективності використання земельних ресурсів. Одним із шляхів досягнення зазначеного є сучасна технічна та технологічна модернізація підприємств АПК, побудована на екологічності та енергозбереженні. Вже нікого не дивує необхідність швидкісного доступу до мережі Інтернет з метою функціонування сучасної техніки у віддалених районах. Водночас потрібно пам'ятати, що впровадження інновацій, використання новітніх інтелектуально-містких техніки та технологій з метою якісного обслуговування вимагають як наявності у фахівців фундаментальних та спеціальних знань, інтелектуального потенціалу, так і виховання особистості, відкритої для сприйняття нового досвіду, здатної на свідомий вибір та критичне мислення.

Тому актуальною є проблема формування інноваційної компетентності майбутніх екологів-аграріїв, яка дозволить особистості здійснювати оцінку навколишнього се-

редовища, використовуючи найсучасніші світові методики та виробляти вигідні прикладні рекомендації.

Математичний складник є вагомим чинником формування професійної компетентності майбутніх екологів-аграріїв. Впродовж всієї історії людства математичний апарат, методи були і зостаються засобом пізнання закономірностей навколишнього світу, базою інноваційних змін, важливим складником інтелектуального розвитку особистості. На основі різноманітних зв'язків з практикою, він залишається джерелом могутнього інструментарію на шляху відкриття законів природи. Застосування математичних методів розширює можливості фахівця прискорювати процеси вирішення виробничих завдань.

Водночас результати проведеного аналізу рівня математичних знань і вмій першокурсників показав, що вони виявляють певні знання теоретичного матеріалу, знають означення, основні формули, закони, розв'язують стандартні задачі, але не завжди можуть виконати задачу, яка потребує застосування творчого й аналітичного мислення.

Це вимагає від викладачів перегляду підходів до організації навчального процесу і створення таких умов, за яких у студентів вироблятимуться вміння розв'язувати не лише стандартні, а й прикладні задачі. Це сприятиме досягненню вищого рівня професійної компетентності фахівця, формуючи культуру творчого математичного мислення.

У статті продемонструємо шляхи реалізації прикладної спрямованості лекційного курсу вищої математики (фахове спрямування) у процесі підготовки фахівців спеціальності «екологія» з метою формування математичного складника їхньої професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження проблеми підготовки майбутніх екологів у вищих навчальних закладах висвітлені в працях Н. Єфіменко, А. Некос, В. Некос, Т. Нінова, Т. Смагіної, І. Солошич, Л. Фенчак, М. Швед, С. Цецик.

Аналізуючи стан екологічної освіти в практиці вищої школи зарубіжних країн С. Рудишин робить висновок, що перевагу надають предметам, які розвивають інтелектуальні здібності фахівців, дають можливість набувати й розвивати ініціативність, дух підприємництва й адаптованість, а також дають змогу їм впевненіше працювати в сучасному виробничому середовищі [1, с. 82].

Г. Білецька стверджує, що природничо-наукові дисципліни за-безпечують досягнення одного із результатів професійної екологічної освіти набуття студентами-екологами природничо-наукової компетентності, яка, на нашу думку, є інтегрованою характеристикою якостей фахівця і відображає рівень його фундаментальних природничо-наукових знань, природничо-науковий світогляд, екологічно доцільні ціннісні орієнтації, досвід піз-навальної та практичної діяльності, достатні для здійснення професійної і соціальної діяльності [2, с. 34].

Окремо наголошується на вдосконаленні методики навчання математики студентів-екологів (Г. Білецька, Н. Гавриш, Т. Ємельянова, О. Полтавська, Т. Ярхо).

У цьому контексті О. Гребьонкіна говорить про поєднання абстрактності та фундаментальності викладання курсу «Вища математика» та його доступності для сприйняття студентами першокурсниками. На її думку, «вдало підібрані завдання професійного спрямування сприятимуть формуванню у студентів навичок математичного моделювання та компетенції фахівця» [3, с. 171176].

Розглядаючи проблему розвитку інтелектуальних умінь студентів аграрних уні-

верситетів у процесі навчання математичних дисциплін, Г. Силенок доводить, що набуття студентами досвіду використання інтелектуальних умінь відбувається у процесі розв'язування значної кількості різноманітних задач і залучення студентів до використання інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій [4].

Виклад матеріалу. У зв'язку з поглибленням інтеграційних зв'язків у системі «наукаосвітавиробництво», в умовах Всеукраїнського науково-навчального консорціуму (ВННК), співзасновником якого є Вінницький національний аграрний університет (ВНАУ), ми здійснили трансформацію математичних курсів на агрономічному факультеті [5]. Зокрема, конспект лекцій став складником науково-методичного комплексу (НМКД) нової дисципліни «Вища математика (фахове спрямування)», який включає: програму дисципліни, електронний посібник, методичні вказівки, електронні ресурси (тестові завдання, картка дисципліни в системі «Сократ» ВНАУ), засоби контролю [6, 7, 8].

Лекція є основною формою навчально-виховного процесу. Знання, які отримують студенти в процесі вивчення лекційного курсу, складають фундамент для вирішення практичних задач засобами математики та формування у них професійної інноваційної компетенції.

З огляду на те, що для майбутніх екологів математика не профільна дисципліна лектор має здійснити виклад основних теоретичних положень максимально доступно для студентів, сформувавши зміст таким чином, аби полегшити засвоєння матеріалу, показати практичне застосування знань, одночасно дотримуючись принципу науковості. Оскільки навчальний матеріал з математичних дисциплін характеризується високим рівнем абстрактності, перед викладачем виникає двоєдине завдання: гармонійно поєднати теоретичний та практичний складники математичної підготовки.

Під час реалізації прикладної спрямованості лекційного курсу вищої математики (фахове спрямування) у процесі підготовки фахівців спеціальності «Екологія» ми виділяємо два складники теоретичного матеріалу: інваріантні теоретичні розділи та варіативні (прикладні). Ціллю вивчення інваріантних розділів є формування у студентів нових математичних понять, встановлення їхніх властивостей та розкриття можливості застосування в різних галузях сучасної аграрної науки, тобто створення умов для подальшого вивчення прикладних розділів дисципліни.

Враховуючи, що студенти в умовах ВННК паралельно з аудиторним навчанням мають

можливість стажуватися на виробництві, то професійно-орієнтовані поняття ми використовуємо вже на перших лекціях. Це пояснюється тим, що більшість термінів, такі як система, популяція, біогеоценоз, відомі студентам з життєвого досвіду та природничих дисциплін. Не заглиблюючись детально, зважаючи, що поняття носять лише ілюстративний характер, суть окремих роз'яснюємо. Викладення базового змісту лекції здійснюється традиційним шляхом: від конкретного до абстрактного.

За такого підходу лекція має таку структуру:

Мотиваційний блок. Введення нових математичних понять розпочинається з обговорення близької та зрозумілої студентам ситуації, на основі їхнього професійного інтересу.

Наприклад, поняття графіка функції двох змінних (деяка поверхня) вводимо, попередньо розглянувши поняття рельєфу місцевості (сукупність нерівностей земної поверхні). Звертаємо увагу студентів на те, що на карті рельєф зображується за допомогою лінії рівнів. Далі проводимо паралелі між геодезичним поняттям горизонталі (замкненої кривої лінії, яка з'єднує точки з однаковими висотами) та рівнянням $C = F(x, y)$, де $C = const$, яке описує лінії перетину графіка функції двох змінних з паралельними площинами.

У процесі введення поняття похідної наголошуємо, що воно є складником багатьох математичних моделей у природі. Зокрема, в екології похідна виступає як миттєва швидкість поширення забруднень за часом або стосовно іншого об'єкта дослідження. Швидкість хімічної реакції – це похідна від кількості речовини у певний момент часу.

Процес розмноження чи вимирання популяції подаємо з допомогою похідної,

розглядаючи її як відношення диференціалів:

$$\frac{dy(t)}{dt} = (A - By(t))y(t),$$

де A – коефіцієнт народжуваності, B – смертності, $y(t)$ – кількісний стан популяції в момент t .

Використання математичного пакета Mathcad дозволяє не лише отримати графік розв'язання відповідного диференціального рівняння, а й дослідити динаміку популяції, змінюючи коефіцієнти A , B та початкову кількість особин $y(t)$ (Рис. 1). На рис. 1 продемонстровано, що у перших двох випадках маємо експоненціальний ріст, а в третьому – зменшення чисельності популяції, досягаючи стаціонарного рівноважного (асимптотичного) значення.

Під час вивчення теми «Диференціальні рівняння та математичне моделювання» розглядаємо такий приклад. Швидкість зміни площі молодого листка вікторії-регії $\frac{dS}{dt}$ у момент t пропорційна площі листка, довжині його обводу та косинуса кута ϕ між падаючим на листок сонячним променем і вертикаллю листка [9, с. 3].

Складаємо модель:

$$\frac{dS}{dt} = k \cdot S \cdot S^{\frac{1}{2}} \cdot \cos\phi(t),$$

де $\phi \leq \pi$, k – коефіцієнт пропорційності. На основі загальної моделі за початкових умов $S(6) = 1600\text{cm}^2$, $S(18) = 2500\text{cm}^2$ знаходимо часткове розв'язання диференціального рівняння:

$$S = \frac{160000}{9 - \sin\left(\frac{\pi}{12}(t - 12)\right)}$$

Інколи розгляд нового поняття пов'язаний з необхідністю вирішення конкретної проблеми, отриманої на виробництві. Постановка завдання та визначення попе-

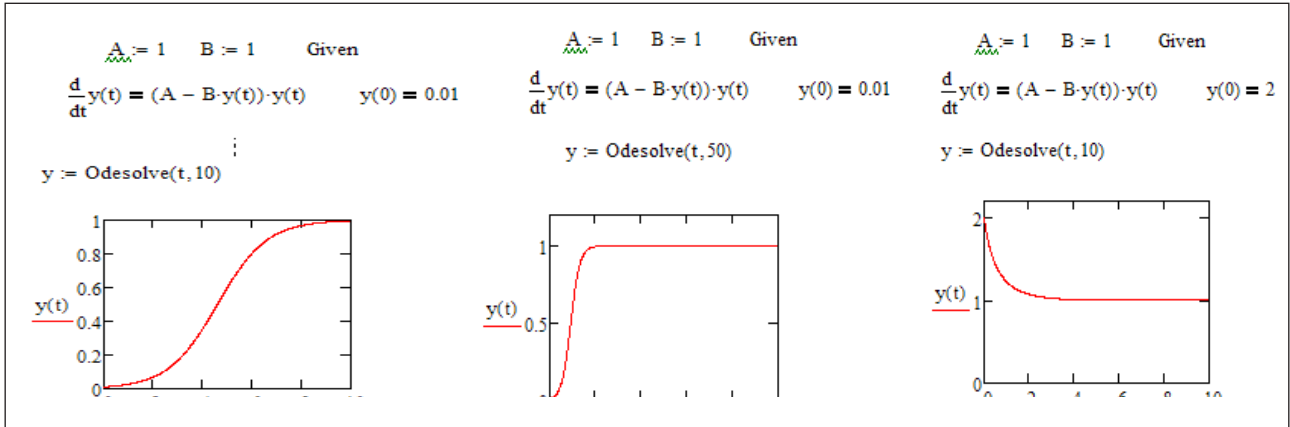

Рис. 1. Визначення динаміки популяції з рівнем народжуваності $A = 1$, смертності – $B = 1$, за початкової чисельності особин $y = 0,01\text{од.}$ та $y = 2\text{од.}$

реднього способу його вирішення підводить слухачів до сприйняття нового поняття чи формулювання теореми.

– Строге зазначення теоретичних понять чи формулювання теорем на основі дотримання внутрішніх зв'язків та логіки відповідної науки.

– Доведення теорем. Складні доведення деяких положень у межах лекції провести не вдається. Проте можна переконливо показати їх справедливості на прикладах. Зокрема, використовуючи систему Mathcad, яка дозволяє будувати графіки складних функцій та розглядати їх у довільному масштабі.

Деякі доведення можна запропонувати студентам розібрати самостійно, звернувшись до навчальних посібників.

– Висновки, узагальнення, інтерпретація. У межах цього блока здійснюється розгляд прикладного змісту базових математичних понять та необхідності їх використання в професійній діяльності.

Наприклад, базовим математичним поняттям є гармонічні коливання деякої фізичної величини x , які описуються таким рівнянням $x = A \cos(\omega_0 t + \varphi)$. Його практичний зміст розглядаємо на прикладі процесу зміни температури T протягом доби, який можна наближено описати такою тригонометричною функцією:

$$T(t) = 5 \sin\left(\frac{\pi t}{12} - \frac{\pi}{2}\right) + 20,$$

де через t позначаємо час у годинах, $0 \leq t \leq 24$. Далі розглядаємо приклади інших періодичних змін в аграрній сфері.

За такого підходу зв'язки теоретичних положень, що вивчаються з професійною діяльністю, мають ілюстративний характер, виконуючи функції активізації мисленнєвої діяльності студентів та формування уявлень про фундаментальну основу природних явищ.

Досвід проведення лекцій за описаною структурою дозволяє відзначити позитивний емоційний фон занять, підвищення продуктивності за рахунок активізації пізнавального інтересу слухачів і як наслідок – позитивне ставлення до предмета, що вивчається.

Основною метою вивчення варіативних розділів є опанування методу математичного моделювання з метою дослідження стану навколишнього середовища. В основі такої лекції стоїть екологічна проблема, для вирішення якої використовуються раніше вивчені математичні поняття та математичний апарат, а також загальна схема побудови еколого-математичних моделей.

Виклад професійно спрямованих тем здійснюється в такому порядку:

1. Доведення актуальності проблеми, що досліджується в професійній діяльності майбутнього фахівця. У такому разі доцільно звернутися до історії виникнення проблеми, розглянути вплив на ефективність вирішення професійних проблем.

2. Постановка проблеми практичного характеру та її аналіз. Виділення відомих та невідомих показників. Пояснення суті невідомих студентам термінів та понять. Формулювання цілей вирішення проблеми.

3. Вирішення проблеми методом математичного моделювання. У процесі обговорення складання плану дій, вибір способів знаходження невідомих величин, окреслення загальної схеми вирішення проблеми з виведенням загальних формул для розрахунку шуканих екологічних показників.

4. Інтерпретація висновків, їх прогностична оцінка та прийняття рішення з такої екологічної проблеми. Отримане математичне розв'язання переводиться на мову початкових екологічних термінів, на основі визначених закономірностей формулюються якісні висновки про характеристики об'єкта, що вивчається, та можливості впливу на нього.

5. Практичне застосування. На основі встановлених висновків розглядаються часткові проблеми аналогічного характеру.

Проведена викладачем лекція за такою схемою знайомить студентів з алгоритмом еколого-математичного моделювання та формує вміння проводити характерні для нього етапи аналізу, прогнозування та вибору способу вирішення конкретної професійної проблеми, тобто розвиває теоретичний рівень професійної компетентності. Закріплення отриманих знань та умінь здійснюється на практичних заняттях. Перевірку якості знань вони можуть здійснити під час практики в дослідних господарствах.

Визначаючи структуру та зміст подібних лекційних занять, викладач має орієнтуватися на чинні програми загальноосвітніх та професійно-орієнтованих дисциплін, що вивчаються паралельно, враховувати рівень як базових математичних, так і професійних знань студентів, бути обізнаним з умовами господарств ВННК, в яких студенти практикуються, залучати в якості експертів викладачів спецдисциплін, працівників з виробництва, науковців.

У згаданому науково-методичному комплексі дисципліни конспект містить такий варіативний зміст лекцій:

Тема 1. Методологія моделювання. Основи математичного моделювання для аналізу та прогнозу агробіологічних процесів.

1. Основні принципи математичного та імітаційного моделювання.

2. Математична модель в екології.

3. Основні види математичних моделей.

Тема 2. Методи й моделі лінійної та векторної алгебри.

1. Матриця Леопольда. Матриця Леслі.

2. Вектори в просторі. Вектор як елемент системи в природі.

3. Власні числа і власні вектори матриці та їх екологічна інтерпретація.

4. Матричні моделі в екології.

Тема 3. Методи й моделі аналітичної геометрії.

1. Прямокутна, полярна, сферична та циліндрична системи координат.

2. Поверхні другого порядку. Еліпсоїд обертання. Земний еліпсоїд.

Тема 4. Моделювання агробіопроектів. Функції та їх графіки.

1. Елементарні функції та їх застосування в екології.

2. Функція двох змінних у геодезії та картографії.

3. Графік функції двох змінних.

Тема 5. Методи й моделі диференціального числення.

1. Екологічний, біологічний, хімічний та економічний зміст похідної.

2. Оптимізаційні задачі. Застосування екстремумів в аграрній економіці.

3. Розв'язування завдань з прикладною спрямованістю.

Тема 6. Методи й моделі інтегрального числення.

1. Екологічний, біологічний, хімічний та економічний зміст зазначеного інтеграла.

Тема 7. Диференціальні рівняння та математичне моделювання.

1. Диференціальні рівняння першого порядку. Модель динаміки чисельності популяції, протікання реакції, збільшення площі листка.

2. Математичне моделювання із використанням диференціальних рівнянь та їх систем.

Тема 8. Елементи теорії ймовірностей. Методи математичної статистики.

1. Статистичні гіпотези та їх перевірка.

2. Кореляційний і регресійний аналізи статистичного зв'язку явищ природи. Показники тісноти зв'язку.

3. Оброблення та систематизація експериментальних даних засобами Mathcad.

4. Методи математичної статистики для оброблення числових даних, отриманих у польових агрономічних дослідженнях.

Лекційний курс, окрім наявності варіативного блока, містить й інші особливості. Викладення теоретичного матеріалу будується на основі реальних даних та супроводжується розв'язуванням завдань і візуалізацією в середовищі Mathcad. Тобто

йдеться про елементи комп'ютерного моделювання. Тому паралельно із вивченням теми ми знайомимо студентів з відповідними можливостями Mathcad. У такому разі автоматизація та алгоритмізація процесів дозволяє суттєво вивільнити час для розширення варіативного блока.

Висновки. Отже, прикладна спрямованість лекційного курсу вищої математики у процесі підготовки фахівців спеціальності «екологія» сприяє формуванню у студентів початкових уявлень про математичне моделювання процесів у природі, демонструє практичну значущість теоретичного матеріалу в професійній діяльності, виробляє системність у пошуку шляхів до вирішення проблем.

Тому ціль математичної підготовки майбутніх екологів – набути певних знань, щоб уміти будувати математичні моделі, творчо використовувати математичні методи, розвивати математичну інтуїцію, виховувати математичну культуру та на цій основі здобувати нові знання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рудишин С.Д. Стан екологічної освіти в практиці вищої школи зарубіжних країн. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2008. Вип. 40. С. 81–85.

2. Білецька Г.А. Природничо-наукова компетентність у структурі професійної компетентності фахівця-еколога / Г.А. Білецька, В.В. Басіста.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у вищій та середній школі» (XX Каришинські читання) / за заг ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава, 2013. С. 33–35.

3. Гребьонкіна О.С. Професійна спрямованість навчання вищої математики студентів екологічних спеціальностей. Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць. Випуск 15. 2013. С. 171–176.

4. Силенок Г.А. Розвиток інтелектуальних умінь студентів аграрних університетів у процесі навчання математичних дисциплін: автореферат дис. канд. пед. наук: 13.00.02. НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 22 с.

5. Калетнік Г.М. Практична реалізація державної політики у сфері вищої освіти та положень нового Закону «Про вищу освіту» в концептуальних засадах підготовки фахівців на базі НВВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум / Калетнік Г.М., Гунько І.В., Кірсєва Е.А. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки. № 9. 2016. С. 7–19.

6. Електронна система управління «Сократ» ВНАУ. URL: <http://socrates.vsau.org/index.php/ua/pro-system>

7. Левчук О.В. Дидактичний комплекс навчально-методичного забезпечення інтегрованої математичної підготовки фахівців. Наукові записки. Серія: «Педагогіка і психологія» Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010 р. Вип. 31. С. 86–91.

8. Левчук О.В. Вища математика (фахове спрямування). Частина І. Методичні вказівки для проведення практичних занять та самостійної підготовки здобувачів вищої освіти першого освітнього рівня галузі знань – 10 «Природничі науки», спеціальності – 101 «Екологія» / Левчук О.В., Дячинська О.М. Вінниця: РВВ ВНАУ, 2018. 123 с.

9. Семенова Е.Е. Математические методы в экологии: Сборник задач и упражнений / Е.Е. Семенова, Е.В. Кудрявцева. Петрозаводск: Изд-во ПетрГУ, 2005. 130 с.

10. Кривошеин Д.А. Экология и безопасность жизнедеятельности. / Д.А. Кривошеин, Л.А. Муравей и др. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 447 с.

УДК 378.371.315.6:371.382

ІНКУЛЬТУРАЦІЯ І СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДНИКИ ЦІЛІСНОГО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Манжос Е.О., к. пед. н.,
старший викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницький національний аграрний університет

У статті розглянуто теоретико-методологічні підстави визначення комунікативної культури як предмета педагогічного дослідження. З'ясовано, що комунікативна культура особистості в контексті різних теорій особистості дає змогу не тільки виявити різні ракурси її вивчення, але й визначити низку психолого-педагогічних умов її формування. Останні зумовлені різними підходами до розуміння природи і сутності комунікативної культури.

Ключові слова: комунікативна культура, інкультурація і соціалізація, діяльнісний підхід, комунікативна культура особистості, соціальна і культурна екологія, спілкування.

В статье рассмотрены теоретико-методологические основания определения коммуникативной культуры как предмета педагогического исследования. Выяснено, что коммуникативная культура личности в контексте различных теорий личности позволяет не только выявить различные ракурсы ее изучения, но и определить ряд психолого-педагогических условий ее формирования. Последние обусловлены различными подходами к пониманию природы и сущности коммуникативной культуры.

Ключевые слова: коммуникативная культура, инкультурация и социализация, деятельный подход, коммуникативная культура личности, социальная и культурная экология, общение.

Manzhos E.O. THE INCULTURATION AND SOCIALIZATION AS A COMPLEX PROCESS OF COMMUNICATIVE CULTURE OF FORMATION OF PERSONALITY

The article deals with the theoretical and methodological grounds for determining the communicative culture as a subject of pedagogical research. It is proved, that communicative culture of personality in the context of different pedagogical theories can not only identify the different perspectives of study, but also identify a number of psycho-pedagogical conditions of formation. They are due to different approaches to understanding the nature and essence of communicative culture.

Key words: communicative culture, inculturation and socialization, communicative approach, communicative culture of personality, social and cultural environment, communication.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції гуманітарної політики та культури ставлять нові вимоги до мовленнєвої освіти, що визначаються як основною функцією мови – бути засобом спілкування, пізнання, порозуміння, так і суспільним замовленням – сформувати соціально активну україномовну мовленнєву особистість. Швидкий розвиток засобів масової комунікації і викликані ним зміни в житті суспільства й окремого індивіда зумовили потребу в осмисленні комунікативної культури як соціально-культурного феномена багатьма науками: філософією, культурологією, соціологією, психологією, педагогікою, лінгвістикою, що засвідчує необхідність його міждисци-

плінарного вивчення. Разом з тим, сфера, що охоплюється поняттям «комунікативна культура», залишається невизначеною, недостатньо обґрунтованими є також теоретико-методологічні підстави визначення комунікативної культури як предмета педагогічного дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Тенденція до осмислення комунікативної культури як самостійного предмета міждисциплінарних досліджень знайшла відображення в наукових працях загальнотеоретичного плану, де узагальнені результати досліджень, здійснених у межах різних наукових шкіл, напрямів, підходів з метою побудови загальної теорії комунікації (М. Василик, Л. Землянова,

Наукове видання

Збірник наукових праць

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

**Випуск LXXXI
Том 3**

Коректура • *Пірог Н.В.*

Комп'ютерна верстка • *Кузнєцова Н.С.*

Формат 64x90/8. Гарнітура Pragmatica.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 29,76. Замов. № 0618/62. Наклад 200 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а, офіс 105.
Телефон +38 (0552) 39-95-80
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.